

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 4ης Οκτωβρίου 2018*

«Προδικαστική παραπομπή – Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης – Σύνορα, άσυλο και μετανάστευση – Κανονισμός (ΕΕ) 604/2013 – Άρθρο 3 – Προσδιορισμός του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας υποβαλλόμενης εντός ενός από τα κράτη μέλη από υπήκοο τρίτης χώρας – Εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας χωρίς έκδοση ρητής αποφάσεως περί προσδιορισμού του υπεύθυνου για την εξέταση κράτους μέλους – Οδηγία 2011/95/ΕΕ – Άρθρα 9 και 10 – Λόγοι διώξεως αναγόμενοι στη θρησκεία – Απόδειξη – Ιρανική νομοθεσία περί αποστασίας – Οδηγία 2013/32/ΕΕ – Άρθρο 46, παράγραφος 3 – Αποτελεσματική προσφυγή»

Στην υπόθεση C-56/17,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Administrativen sad Sofia-grad (διοικητικό πρωτοδικείο Σόφιας, Βουλγαρία) με απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 2017, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 3 Φεβρουαρίου 2017, στο πλαίσιο της δίκης

Bahtiyar Fathi

κατά

Predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Ilešič (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, A. Rosas, C. Toader, A. Prechal και E. Jarašiūnas, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Mengozzi

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Z. Fehér και G. Κοός, καθώς και από την E. Τόθ,
- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,

* Γλώσσα διαδικασίας: η βουλγαρική.

- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον S. Brandon, επικουρούμενο από την M. Gray, barrister,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τη M. Κοντού-Durande και τον I. Zaloguin,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 25ης Ιουλίου 2018,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφοι 2 και 5, στοιχείο β', του άρθρου 9, παράγραφοι 1 και 2, και του άρθρου 10, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (ΕΕ 2011, L 337, σ. 9), του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (ΕΕ 2013, L 180, σ. 31, στο εξής: κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ), και του άρθρου 46, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (ΕΕ 2013, L 180, σ. 60).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του Bahtiyar Fathi και του predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite (προϊσταμένου της εθνικής υπηρεσίας προσφύγων, στο εξής: DAB), σχετικά με την απόρριψη από τον τελευταίο της αιτήσεως διεθνούς προστασίας που υπέβαλε ο B. Fathi.

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

Η Σύμβαση της Γενεύης

- 3 Η Σύμβαση περί του καθεστώτος των προσφύγων, η οποία υπεγράφη στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, τόμος 189, σ. 150, αριθ. 2545 (1954)], άρχισε να ισχύει στις 22 Απριλίου 1954 και συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε με το πρωτόκολλο περί του καθεστώτος των προσφύγων που συνήφθη στη Νέα Υόρκη στις 31 Ιανουαρίου 1967, το οποίο τέθηκε σε ισχύ στις 4 Οκτωβρίου 1967 (στο εξής: Σύμβαση της Γενεύης).
- 4 Βάσει του άρθρου 1, τμήμα Α, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως της Γενεύης, ως «πρόσφυγας» νοείται κάθε άτομο το οποίο «εξαιτίας δικαιολογημένου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να απολαύει της προστασίας της χώρας αυτής, ή, εφόσον δεν έχει υπηκοότητα και εξαιτίας τέτοιων γεγονότων ευρίσκεται εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του, δεν δύναται ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτήν».

Η ΕΣΔΑ

- 5 Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ), προβλέπει στο άρθρο 15, με τίτλο «Παρέκλιση σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης», τα ακόλουθα:

«1. Εν περιπτώσει πολέμου ή ετέρου δημοσίου κινδύνου απειλούντος την ζωήν του έθνους, έκαστον υψηλόν συμβαλλόμενον μέρος δύναται να λάβη μέτρα κατά παράβασιν των υπό της παρούσης Συμβάσεως προβλεπομένων υποχρεώσεων, εν τω απαιτούμένω υπό της καταστάσεως απολύτως αναγκαίω ορίω και υπό τον όρον όπως τα μέτρα ταύτα μη αντιτίθενται εις τας άλλας υποχρεώσεις τας απορρεούσας εκ του διεθνούς δικαίου.

2. Η προηγουμένη διάταξις ουδεμίαν επιτρέπει παράβασιν του άρθρου 2 [“Το δικαίωμα στη ζωή”], ειμή διά την περίπτωσιν θανάτου συνεπεία κανονικών πολεμικών πράξεων, ή των άρθρων 3 [“Απαγόρευση των βασανιστηρίων”], 4 (παράγραφος 1) [“Απαγόρευση της δουλείας”] και 7 [“Μη επιβολή ποινής άνευ νόμου”].

[...]»

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2011/95

- 6 Η οδηγία 2011/95 κατάργησε, από 21ης Δεκεμβρίου 2013, την οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους (ΕΕ 2004, L 304, σ. 12).

- 7 Η αιτιολογική σκέψη 16 της οδηγίας 2011/95 έχει ως εξής:

«Η παρούσα οδηγία σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και συνάδει με τις αρχές που αναγνωρίζονται, ιδίως, στον Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. [...]»

- 8 Κατά το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[...]

η) “ αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας”, η αίτηση παροχής προστασίας από κράτος μέλος που υποβάλλει υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής, ο οποίος μπορεί να θεωρηθεί ότι αιτείται καθεστώς πρόσφυγα ή καθεστώς επικουρικής προστασίας και ο οποίος δεν αιτείται ρητώς να του παρασχεθεί άλλη μορφή προστασίας, μη εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, δυναμένη να ζητηθεί αυτοτελώς:

[...]».

9 Το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Τα κράτη μέλη μπορούν να κρίνουν ότι εναπόκειται στον αιτούντα να υποβάλει το συντομότερο δυνατόν όλα τα στοιχεία που απαιτούνται για την τεκμηρίωση της αίτησης διεθνούς προστασίας. Αποτελεί καθήκον των κρατών μελών να αξιολογούν, σε συνεργασία με τον αιτούντα, τα συναφή στοιχεία της αίτησής του.

2. Τα αναφερόμενα στην παράγραφο 1 στοιχεία συνίστανται σε δηλώσεις του αιτούντος και σε όλα τα έγγραφα που έχει ο αιτών στη διάθεσή του σχετικά με την ηλικία του, το προσωπικό του ιστορικό, συμπεριλαμβανομένου του ιστορικού των οικείων συγγενών του, την ταυτότητα, την (τις) ιθαγένεια(-ες), τη (τις) χώρα(-ες) και το (τα) μέρος(-η) προηγούμενης διαμονής του, προηγούμενες αιτήσεις ασύλου, τα δρομολόγια που ακολούθησε, τα ταξιδιωτικά του έγγραφα και τους λόγους για τους οποίους ζητεί διεθνή προστασία.

3. Η αξιολόγηση της αίτησης διεθνούς προστασίας θα πρέπει να γίνεται σε εξατομικευμένη βάση και να περιλαμβάνει τη συνεκτίμηση:

- α) όλων των συναφών στοιχείων που σχετίζονται με τη χώρα καταγωγής κατά τον χρόνο λήψης απόφασης σχετικά με την αίτηση, συμπεριλαμβανομένων των νόμων και των κανονισμών στη χώρα καταγωγής και του τρόπου εφαρμογής τους·
- β) των συναφών δηλώσεων και εγγράφων που υπέβαλε ο αιτών, συμπεριλαμβανομένων στοιχείων σχετικά με το εάν ο αιτών έχει ήδη ή ενδέχεται να υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη·
- γ) της ατομικής κατάστασης και των προσωπικών περιστάσεων του αιτούντος, συμπεριλαμβανομένων παραγόντων όπως το προσωπικό ιστορικό, το φύλο και η ηλικία, ούτως ώστε να εκτιμηθεί εάν, βάσει των προσωπικών περιστάσεων του αιτούντος, οι πράξεις στις οποίες έχει ήδη ή θα μπορούσε να εκτεθεί ισοδυναμούν με δίωξη ή σοβαρή βλάβη·

[...]

4. Το γεγονός ότι ο αιτών έχει ήδη υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη ή άμεσες απειλές τέτοιας δίωξης ή βλάβης αποτελεί σοβαρή ένδειξη ότι είναι βάσιμος ο φόβος του αιτούντος ότι θα υποστεί δίωξη ή ότι διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, εκτός εάν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για να πιστευθεί κανείς ότι η εν λόγω δίωξη ή σοβαρή βλάβη δεν θα επαναληφθεί.

5. Οσάκις τα κράτη μέλη εφαρμόζουν την αρχή σύμφωνα με την οποία εναπόκειται στον αιτούντα να τεκμηριώσει την αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας και οσάκις ορισμένες πτυχές των δηλώσεων του αιτούντος δεν τεκμηριώνονται με έγγραφα ή άλλες αποδείξεις, οι πτυχές αυτές δεν χρειάζονται επιβεβαίωση, όταν πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

- α) ο αιτών έχει καταβάλει πραγματική προσπάθεια να τεκμηριώσει την αίτησή του·
- β) έχουν υποβληθεί όλα τα συναφή στοιχεία, τα οποία έχει ο αιτών στη διάθεσή του και έχει δοθεί ικανοποιητική εξήγηση για την τυχόν έλλειψη άλλων λυσιτελών στοιχείων·
- γ) οι δηλώσεις του αιτούντος θεωρούνται συνεπείς και ευλογοφανείς και δεν έρχονται σε αντίθεση με διαθέσιμα ειδικά και γενικά στοιχεία που αφορούν την περίπτωση του·
- δ) ο αιτών αιτήθηκε την παροχή διεθνούς προστασίας το νωρίτερο δυνατόν, εκτός εάν αποδείξει ότι υπήρχε σοβαρός λόγος που τον εμπόδισε να το πράξει και
- ε) η γενική αξιοπιστία του αιτούντος είναι αποδεδειγμένη.»

10 Το άρθρο 9, παράγραφοι 1 και 2, της ίδιας οδηγίας έχει ως εξής:

«1. Μία πράξη για να θεωρηθεί ως πράξη δίωξης κατά την έννοια του άρθρου 1Α της σύμβασης της Γενεύης πρέπει:

- α) να είναι αρκούντως σοβαρή λόγω της φύσης ή της επανάληψής της ώστε να συνιστά σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ειδικά των δικαιωμάτων από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση βάσει του άρθρου 15, παράγραφος 2, της [ΕΣΔΑ]· ή
- β) να αποτελεί σώρευση διαφόρων μέτρων συμπεριλαμβανομένων παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία να είναι αρκούντως σοβαρή ούτως ώστε να θίγεται ένα άτομο κατά τρόπο αντίστοιχο με τον αναφερόμενο στο στοιχείο α).

2. Οι πράξεις που μπορούν να χαρακτηρισθούν ως πράξεις δίωξης σύμφωνα με την παράγραφο 1 μπορούν μεταξύ άλλων να έχουν τη μορφή:

[...]

- β) νομικών, διοικητικών, αστυνομικών ή/και δικαστικών μέτρων, τα οποία εισάγουν διακρίσεις αφεαυτά ή εφαρμόζονται κατά τρόπο μεροληπτικό·
- γ) ποινικής δίωξης ή επιβολής ποινής η οποία είναι δυσανάλογη ή μεροληπτική·

[...]».

11 Κατά το άρθρο 10 της οδηγίας 2011/95:

«1. Κατά την αξιολόγηση των λόγων της δίωξης, τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία:

[...]

- β) η έννοια της θρησκείας περιλαμβάνει ιδίως την υιοθέτηση θειστικών, αγνωστικιστικών ή αθεϊστικών πεποιθήσεων, τη συμμετοχή σε τυπική λατρεία, σε ιδιωτικό ή δημόσιο χώρο, είτε κατά μόνας είτε σε κοινωνία με άλλους, την αποχή από τη λατρεία αυτή, άλλες θρησκευτικές πράξεις ή εκδηλώσεις απόψεων ή μορφές ατομικής ή συλλογικής συμπεριφοράς που στηρίζονται σε ή υπαγορεύονται από θρησκευτικές πεποιθήσεις·

[...]

2. Κατά την αξιολόγηση του βασίμου του φόβου του αιτούντος ότι θα υποστεί δίωξη, δεν ασκεί επιρροή το εάν ο αιτών χαρακτηρίζεται πράγματι από το φυλετικό, θρησκευτικό, εθνικό, κοινωνικό ή πολιτικό στοιχείο το οποίο προκαλεί τη δίωξη, υπό την προϋπόθεση ότι το χαρακτηριστικό αυτό του αποδίδεται από τον δράστη της δίωξης.»

Η οδηγία 2013/32

12 Οι αιτιολογικές σκέψεις 12, 53 και 54 της οδηγίας 2013/32 έχουν ως εξής:

«(12) Κύριοι στόχοι της παρούσας οδηγίας είναι η περαιτέρω ανάπτυξη απαιτήσεων για τις διαδικασίες χορήγησης και ανάκλησης της διεθνούς προστασίας στα κράτη μέλη ενόψει της δημιουργίας κοινής διαδικασίας ασύλου στην Ένωση.

[...]

(53) Η παρούσα οδηγία δεν αφορά διαδικασίες μεταξύ κρατών μελών που διέπονται από τον κανονισμό [Δουβλίνο III].

(54) Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να ισχύει για τους αιτούντες στους οποίους εφαρμόζεται ο κανονισμός [Δουβλίνο III] επιπλέον και με την επιφύλαξη των διατάξεων του εν λόγω κανονισμού.»

13 Κατά το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται ως:

[...]

β) “αίτηση διεθνούς προστασίας” ή “αίτηση”: η αίτηση παροχής προστασίας από κράτος μέλος που υποβάλλει υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής, ο οποίος μπορεί να θεωρηθεί ότι αιτείται καθεστώς πρόσφυγα ή καθεστώς επικουρικής προστασίας και ο οποίος δεν αιτείται ρητώς να του παρασχεθεί άλλη μορφή προστασίας μη εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας [2011/95], δυναμένη να ζητηθεί αυτοτελώς·

[...]».

14 Το άρθρο 31, παράγραφος 8, της εν λόγω οδηγίας έχει ως ακολούθως:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να ορίσουν ότι μια διαδικασία εξέτασης σύμφωνα με τις βασικές αρχές και εγγυήσεις του κεφαλαίου II μπορεί να επιταχυνθεί και/ή να διενεργηθεί στα σύνορα ή σε ζώνες διέλευσης σύμφωνα με το άρθρο 43, εφόσον:

[...]

ε) ο αιτών έχει παρουσιάσει προδήλως ασυνεπείς και αντιφατικές πληροφορίες ή σαφώς ψευδείς ή προφανώς απίθανες πληροφορίες οι οποίες έρχονται σε αντίθεση με επαρκώς τεκμηριωμένες πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής, καθιστώντας έτσι σαφώς μη πειστική τη δήλωσή του ως προς το εάν πληροί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για τον χαρακτηρισμό του ως δικαιούχου διεθνούς προστασίας δυνάμει της οδηγίας [2011/95]·[...]

[...]».

15 Το άρθρο 32, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας έχει ως εξής:

«Στις περιπτώσεις αβάσιμων αιτήσεων για τις οποίες ισχύουν οποιεσδήποτε από τις περιστάσεις που απαριθμούνται στο άρθρο 31 παράγραφος 8, τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να θεωρούν μια αίτηση προδήλως αβάσιμη εφόσον λαμβάνει τον χαρακτηρισμό αυτό στην εθνική νομοθεσία.»

16 Το άρθρο 46, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας 2013/32 ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αιτούντες να έχουν δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου κατά των ακόλουθων αποφάσεων:

α) απόφαση επί της αιτήσεως διεθνούς προστασίας, περιλαμβανομένων των αποφάσεων:

- i) με τις οποίες κρίνουν αίτηση ως αβάσιμη όσον αφορά το καθεστώς του πρόσφυγα και/ή το καθεστώς επικουρικής προστασίας·
- ii) με τις οποίες η αίτηση κρίνεται ως απαράδεκτη σύμφωνα με το άρθρο 33 παράγραφος 2·

- iii) που λαμβάνονται στα σύνορα ή τις ζώνες διέλευσης κράτους μέλους όπως περιγράφεται στο άρθρο 43 παράγραφος 1·
- iv) να μη διεξαχθεί εξέταση σύμφωνα με το άρθρο 39·

β) άρνηση να αρχίσει εκ νέου η εξέταση της αίτησης η οποία σταμάτησε σύμφωνα με τα άρθρα 27 και 28·

γ) απόφαση ανάκλησης διεθνούς προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 45.

[...]

3. Προκειμένου να τηρούν τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 1, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η πραγματική προσφυγή να εξασφαλίζει πλήρη και ex nunc εξέταση τόσο των πραγματικών όσο και των νομικών ζητημάτων, ιδίως, κατά περίπτωση, εξέταση των αναγκών διεθνούς προστασίας σύμφωνα με την οδηγία [2011/95], τουλάχιστον κατά τις διαδικασίες άσκησης ένδικου μέσου ενώπιον πρωτοβάθμιου δικαστηρίου.»

Ο κανονισμός Δουβλίνο III

17 Οι αιτιολογικές σκέψεις 4, 5 και 19 του κανονισμού Δουβλίνο III έχουν ως εξής:

«(4) Τα συμπεράσματα της [ειδικής συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999] προσδιόρισαν επίσης ότι το [κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου] θα πρέπει να περιλαμβάνει, σε μία βραχυχρόνια προοπτική, ένα σαφή και λειτουργικό καθορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεων ασύλου.

(5) Μια τέτοια μέθοδος θα πρέπει να θεμελιώνεται σε αντικειμενικά και δίκαια κριτήρια τόσο για τα κράτη μέλη όσο και για τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα. Θα πρέπει, ιδίως, να επιτρέπει τον ταχύ προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο, προκειμένου να κατοχυρώνεται η πραγματική πρόσβαση στις διαδικασίες χορήγησης διεθνούς προστασίας και να μην διακυβεύεται ο στόχος της ταχύτητας κατά την εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας.

[...]

(19) Για την εγγύηση της αποτελεσματικής προστασίας των δικαιωμάτων των ενδιαφερόμενων προσώπων, θα πρέπει να θεσπιστούν νομικές εγγυήσεις και το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής όσον αφορά αποφάσεις για μεταφορές στο υπεύθυνο κράτος μέλος, σύμφωνα, ιδίως, με τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Προκειμένου να τηρείται το διεθνές δίκαιο, η πραγματική προσφυγή κατά των ανωτέρω αποφάσεων θα πρέπει να καλύπτει την εξέταση της εφαρμογής του παρόντος κανονισμού και της νομικής και της πραγματικής κατάστασης στο κράτος μέλος στο οποίο μεταφέρεται ο αιτών.

18 Το άρθρο 1 του κανονισμού αυτού ορίζει τα ακόλουθα:

«Ο παρών κανονισμός θεσπίζει τα κριτήρια και τους μηχανισμούς προσδιορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας η οποία υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα [...]».

- 19 Το άρθρο 2 του εν λόγω κανονισμού έχει ως ακολούθως:
- «Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, νοούνται ως:
- [...]
- β) “αίτηση διεθνούς προστασίας”: η αίτηση διεθνούς προστασίας όπως ορίζεται στο άρθρο 2 στοιχείο η) της οδηγίας [2011/95].
- [...]
- δ) “εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας”: το σύνολο των εξεταστικών μέτρων, αποφάσεων ή δικαστικών αποφάσεων που εκδίδονται για μια αίτηση διεθνούς προστασίας από τις αρμόδιες αρχές σύμφωνα με την οδηγία [2013/32] και την οδηγία [2011/95], εξαιρουμένων των διαδικασιών προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό.
- [...]».
- 20 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού ορίζει τα ακόλουθα:
- «Τα κράτη μέλη εξετάζουν κάθε αίτηση διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα στο έδαφος οποιουδήποτε από αυτά, συμπεριλαμβανομένων των συνόρων ή των ζωνών διέλευσης. Η αίτηση εξετάζεται από ένα μόνο κράτος μέλος, το οποίο είναι το οριζόμενο ως υπεύθυνο σύμφωνα με τα κριτήρια που αναφέρονται στο κεφάλαιο III.»
- 21 Τα άρθρα 4 και 5 του κανονισμού Δουβλίνο III προβλέπουν, αντιστοίχως, δικαίωμα ενημερώσεως του αιτούντος διεθνή προστασία καθώς και κανόνες σχετικούς με τη διεξαγωγή της προσωπικής συνεντεύξεως με τον εν λόγω αιτούντα.
- 22 Το άρθρο 17, παράγραφος 1, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού αυτού έχει ως ακολούθως:
- «Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 3 παράγραφος 1, κάθε κράτος μέλος δύναται να αποφασίζει να εξετάζει αίτηση διεθνούς προστασίας που έχει κατατεθεί από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα, ακόμη και αν δεν είναι υπεύθυνο για την εξέταση δυνάμει των κριτηρίων που ορίζονται στον παρόντα κανονισμό.
- Το κράτος μέλος που αποφασίζει να εξετάσει αίτηση διεθνούς προστασίας σύμφωνα με την παρούσα παράγραφο καθίσταται το υπεύθυνο κράτος μέλος και αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις που συνδέονται με αυτήν την ευθύνη. [...]»
- 23 Κατά το άρθρο 20, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού:
- «Η διαδικασία προσδιορισμού του υπευθύνου κράτους μέλους κινείται μόλις υποβληθεί για πρώτη φορά αίτηση διεθνούς προστασίας σε ένα κράτος μέλος.»
- 24 Το άρθρο 27 του κανονισμού Δουβλίνο III προβλέπει τα μέσα παροχής ένδικης προστασίας που έχει στη διάθεσή του ο αιτών διεθνή προστασία στο πλαίσιο της εφαρμογής του κανονισμού αυτού.

Το βουλγαρικό δίκαιο

- 25 Η εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας διέπεται στη Βουλγαρία από τον *Zakon za ubezhishteto i bezhantsite* (νόμο περί ασύλου και προσφύγων), όπως είχε δημοσιευθεί στο DV αριθ. 103, της 27ης Δεκεμβρίου 2016 (στο εξής: ZUB).

26 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, του ZUB ορίζει τα ακόλουθα:

«Οι εξουσίες που παρέχει ο παρών νόμος ασκούνται από τους υπαλλήλους της εθνικής υπηρεσίας προσφύγων. Αυτοί διαπιστώνουν όλα τα πραγματικά περιστατικά και τις περιστάσεις που ασκούν επιρροή για τη διαδικασία παροχής διεθνούς προστασίας και επικουρούν τους αλλοδαπούς αιτούντες τέτοια προστασία.»

27 Τα άρθρα 8 και 9 του ZUB αφορούν την ιδιότητα του πρόσφυγα στη Βουλγαρία, καθώς και το καθεστώς ανθρωπιστικής προστασίας.

28 Το άρθρο 67a, παράγραφος 2, του ZUB προβλέπει τα ακόλουθα:

«Η διαδικασία που προβλέπεται στο παρόν τμήμα κινείται:

1. με απόφαση της αρχής ενώπιον της οποίας διεξάγονται οι συνεντεύξεις, σε περίπτωση που υπάρχουν ενδείξεις που δικαιολογούν την ευθύνη για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας από άλλο κράτος μέλος·
2. με αίτηση του Υπουργείου Εσωτερικών και της κρατικής υπηρεσίας εθνικής ασφαλείας σχετικά με την παράνομη διαμονή του αλλοδαπού στην επικράτεια της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας·
3. κατόπιν αιτήματος αναδοχής ή εκ νέου αναλήψεως από το εξωτερικό.»

29 Το άρθρο 68 του ZUB έχει ως ακολούθως:

«Η συνήθης διαδικασία κινείται:

- (1) με την καταγραφή του αλλοδαπού κατόπιν της εκ μέρους του καταθέσεως αιτήσεως διεθνούς προστασίας·

[...]

- (2) Όταν η Δημοκρατία της Βουλγαρίας ορίζεται ως υπεύθυνη ή αναλαμβάνει αλλοδαπό [...], η διαδικασία που προβλέπεται από το παρόν τμήμα κινείται με την καταγραφή του αλλοδαπού στην εθνική υπηρεσία προσφύγων κατόπιν της μεταφοράς του.

[...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

30 Ο B. Fathi είναι Ιρανός υπήκοος, κουρδικής καταγωγής, ο οποίος υπέβαλε στην DAB την 1η Μαρτίου 2016 αίτηση διεθνούς προστασίας, στηριζόμενη στις διώξεις που είχε υποστεί από τις ιρανικές αρχές για θρησκευτικούς λόγους και, ειδικότερα, επειδή είχε ασπασθεί τον χριστιανισμό μεταξύ του τέλους του 2008 και των αρχών του 2009.

31 Ο B. Fathi εξέθεσε, κατά την προσωπική συνέντευξη με τις βουλγαρικές αρχές, ότι είχε μια παράνομη δορυφορική κεραία με την οποία παρακολουθούσε τον απαγορευμένο χριστιανικό τηλεοπτικό σταθμό «Nejat TV» και ότι μετέσχε, μία φορά, μέσω τηλεφώνου, σε απευθείας μετάδοση σχετικής τηλεοπτικής εκπομπής. Προς απόδειξη του γεγονότος αυτού, ο B. Fathi προσκόμισε ενώπιον των εν λόγω αρχών ένα έγγραφο της Nejat TV, της 29ης Νοεμβρίου 2012. Ο B. Fathi προέβαλε επίσης ότι είχε μια Βίβλο σε γλώσσα που καταλαβαίνει και δήλωσε ότι ήρθε σε επαφή με άλλους χριστιανούς στο πλαίσιο συναθροίσεων, χωρίς ωστόσο να είναι μέλος μιας θρησκευτικής κοινότητας.

- 32 Τον Σεπτέμβριο του 2009 κρατήθηκε για δύο ημέρες από τις ιρανικές μυστικές υπηρεσίες και υποβλήθηκε σε ανάκριση για τη συμμετοχή του στην προαναφερθείσα τηλεοπτική εκπομπή. Κατά τη διάρκεια της κρατήσεώς του φέρεται ότι υποχρεώθηκε να δεχθεί ότι είχε ασπασθεί τον χριστιανισμό.
- 33 Με απόφαση της 20ής Ιουνίου 2016 η DAB απέρριψε την αίτηση διεθνούς προστασίας του B. Fathi ως αβάσιμη, εκτιμώντας ότι οι δηλώσεις του B. Fathi περιείχαν σοβαρές αντιφάσεις και ότι δεν είχε αποδειχθεί ούτε η ύπαρξη διώξεως ή ο κίνδυνος διώξεως στο μέλλον ούτε η ύπαρξη κινδύνου θανατικής ποινής. Έκρινε επίσης, θεωρώντας μη αληθοφανή την εκ μέρους του ενδιαφερομένου εξιστόρηση των γεγονότων στο σύνολό της, ότι ήταν πλαστό το έγγραφο της 29ης Νοεμβρίου 2012 που είχε προσκομίσει ο B. Fathi προκειμένου να στηρίξει τη δήλωσή του ότι ασπάσθηκε τον χριστιανισμό.
- 34 Ο B. Fathi ζήτησε την ακύρωση της απόφασής αυτής ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, Administrativen sad Sofia-grad (διοικητικού πρωτοδικείου Σόφιας, Βουλγαρία). Υποστήριξε ότι η DAB εκτίμησε εσφαλμένα το έγγραφο περί του οποίου γίνεται λόγος στην προηγούμενη σκέψη, που φέρεται ότι βεβαιώνει ότι ο ίδιος ασπάσθηκε τον χριστιανισμό. Εκτιμά επίσης ότι η ως άνω αρχή δεν έλαβε αρκούντως υπόψη πληροφορίες κατά τις οποίες ο «ισλαμικός νόμος περί αποστασίας» (νόμος περί αλλαγής θρησκείας) προβλέπει θανατική ποινή για τέτοιες περιπτώσεις για προσηλυτισμό, «εχθρότητα έναντι του Θεού» και «προσβολή του προφήτη». Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει περαιτέρω ότι ο B. Fathi είναι κουρδικής καταγωγής, αλλά, κατά τον ίδιο, τα προβλήματα του στο Ιράν προκαλούνται λόγω των σχέσεών του με τους χριστιανούς και από το γεγονός ότι ασπάσθηκε τον χριστιανισμό.
- 35 Όσον αφορά την κατάσταση των χριστιανών στο Ιράν, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι αναφέρθηκε ότι η Ιρανική Κυβέρνηση εκτέλεσε τουλάχιστον 20 άτομα που κατηγορούνταν για «εχθρότητα έναντι του Θεού», μεταξύ των οποίων και ορισμένους Κούρδους σουνίτες. Σύμφωνα με μια έκθεση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) της 15ης Απριλίου 2015, άτομα που είχαν ασπασθεί προσφάτως τον χριστιανισμό στο Ιράν καταδικάστηκαν σε ποινές φυλακίσεως και σε διετή απαγόρευση εξόδου από την εθνική επικράτεια.
- 36 Ο B. Fathi υποστηρίζει ότι πρέπει να αναγνωριστεί ως πρόσφυγας βάσει των θρησκευτικών του πεποιθήσεων και ότι, όσον αφορά την απόδειξη των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών, πρέπει να τύχει εφαρμογής η αρχή κατά την οποία η αμφιβολία λειτουργεί υπέρ του αιτούντος.
- 37 Υπό τις συνθήκες αυτές το Administrativen sad Sofia-grad (διοικητικό πρωτοδικείο Σόφιας) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Συνάγεται από το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού [Δουβλίνο III], ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 12 και το άρθρο 17 του κανονισμού αυτού, ότι κράτος μέλος μπορεί να εκδώσει απόφαση η οποία συνιστά μέτρο εξετάσεως μιας υποβληθείσας σε αυτό αιτήσεως παροχής διεθνούς προστασίας υπό την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο δ', του κανονισμού, χωρίς να έχει κριθεί ρητώς το ζήτημα της αρμοδιότητας του εν λόγω κράτους μέλους σύμφωνα με τα κριτήρια του κανονισμού, εάν στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι χωρεί παρέκκλιση κατά το άρθρο 17 του κανονισμού;
- 2) Συνάγεται από το άρθρο 3, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού [Δουβλίνο III], ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 54 της οδηγίας 2013/32, ότι, υπό τις περιστάσεις της διαφοράς της υποθέσεως της κύριας δίκης που αφορούν αίτηση διεθνούς προστασίας κατά το άρθρο 2, στοιχείο β', του ως άνω κανονισμού, εάν δεν υφίσταται λόγος παρεκκλίσεως σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού, πρέπει να εκδοθεί απόφαση με την οποία το κράτος μέλος αναλαμβάνει την υποχρέωση να εξετάσει την αίτηση σύμφωνα με τα κριτήρια του κανονισμού και η οποία στηρίζεται στο γεγονός ότι οι διατάξεις του κανονισμού [Δουβλίνο III] έχουν εφαρμογή έναντι του αιτούντος;

- 3) Έχει το άρθρο 46, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32 την έννοια ότι, στο πλαίσιο διαδικασίας προσφυγής κατά απόφασης περί μη χορηγήσεως διεθνούς προστασίας, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 54 της οδηγίας το δικαστήριο πρέπει να εκτιμήσει εάν οι διατάξεις του κανονισμού [Δουβλίνο III] έχουν εφαρμογή έναντι του αιτούντος, όταν το κράτος μέλος δεν έχει λάβει ρητώς θέση ως προς την αρμοδιότητά του για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας σύμφωνα με τα κριτήρια του κανονισμού; Πρέπει να θεωρηθεί βάσει της αιτιολογικής σκέψεως 54 της οδηγίας 2013/32 ότι, εάν δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι χωρεί εφαρμογή του άρθρου 17 του κανονισμού [Δουβλίνο III] και η αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας εξετάζεται βάσει της οδηγίας [2011]/95 από το κράτος μέλος στο οποίο κατατέθηκε, η νομική κατάσταση του ενδιαφερομένου εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού ακόμη και όταν το κράτος μέλος δεν έχει λάβει ρητώς θέση περί της αρμοδιότητάς του σύμφωνα με τα κριτήρια του κανονισμού;
- 4) Συνάγεται από το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95 ότι, υπό τις περιστάσεις της διαφοράς της υποθέσεως της κύριας δίκης, συντρέχουν οι λόγοι διώξεως που ανάγονται στη "θρησκεία" όταν ο αιτών δεν έχει παράσχει εξηγήσεις και δεν έχει προσκομίσει έγγραφα σε σχέση με όλα τα στοιχεία που καλύπτει ο όρος "θρησκεία" κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, εξηγήσεις και έγγραφα που έχουν θεμελιώδη σημασία για την ένταξη του ενδιαφερομένου σε συγκεκριμένη θρησκεία;
- 5) Συνάγεται από το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95 ότι συντρέχουν οι λόγοι διώξεως που ανάγονται στη θρησκεία, υπό την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας, όταν ο αιτών, υπό τις περιστάσεις της διαφοράς της υποθέσεως της κύριας δίκης, διατείνεται ότι διώκεται λόγω των θρησκευτικών του πεποιθήσεων, πλην όμως δεν παρέσχε εξηγήσεις και δεν προσκόμισε αποδείξεις όσον αφορά τις χαρακτηριστικές περιστάσεις από τις οποίες προκύπτει ότι ένα άτομο έχει ορισμένη θρησκεία και οι οποίες συνιστούν για τον διώκτη λόγο να θεωρήσει ότι ο ενδιαφερόμενος ασπάζεται τη θρησκεία αυτή, μεταξύ των οποίων περιστάσεις που συνδέονται με την άσκηση ή τη μη άσκηση θρησκευτικών καθηκόντων ή με την έκφραση θρησκευτικών απόψεων, ή σε σχέση με μορφές ατομικής ή συλλογικής συμπεριφοράς που στηρίζονται σε θρησκευτικές πεποιθήσεις ή υπαγορεύονται από αυτές;
- 6) Συνάγεται από το άρθρο 9, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2011/95, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με τα άρθρα 18 και 10 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και από την έννοια της "θρησκείας" κατά το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας, ότι, υπό τις περιστάσεις της διαφοράς της υποθέσεως της κύριας δίκης:
- α) η έννοια της "θρησκείας" στο δίκαιο της Ένωσης δεν περιλαμβάνει πράξεις οι οποίες είναι αξιόποινες κατά το εθνικό δίκαιο των κρατών μελών; Μπορούν τέτοιες πράξεις, οι οποίες στο κράτος καταγωγής του αιτούντος είναι αξιόποινες, να συνιστούν πράξεις διώξεως;
- β) στο πλαίσιο της απαγορεύσεως του προσηλυτισμού και της απαγορεύσεως πράξεων οι οποίες αντιβαίνουν στη θρησκεία στην οποία στηρίζονται οι νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις στη χώρα καταγωγής του αιτούντος, πρέπει να θεωρούνται θεμιτοί περιορισμοί οι οποίοι θεσπίζονται για την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των πολιτών και της δημόσιας τάξεως στη χώρα αυτή; Συνιστούν οι προαναφερθείσες απαγορεύσεις αφ' εαυτές πράξεις διώξεως υπό την έννοια των παρατεθεισών διατάξεων της οδηγίας όταν η παράβασή τους επισύρει τη θανατική ποινή, ακόμη και αν οι νόμοι δεν στρέφονται ρητώς κατά ορισμένης θρησκείας;
- 7) Συνάγεται από το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95/ΕΕ, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με την παράγραφο 5, στοιχείο β', της διατάξεως αυτής, με το άρθρο 10 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και με το άρθρο 46, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32, ότι, υπό τις περιστάσεις της διαφοράς της υποθέσεως της κύριας δίκης, η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των περιστάσεων μπορεί να γίνεται μόνο βάσει των

εξηγήσεων που παρέσχε και των αποδείξεων που προσκόμισε ο αιτών, πλην όμως είναι θεμιτό να απαιτείται απόδειξη των καλυπτομένων από τον όρο της “θρησκείας” υπό την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο β’, της οδηγίας στοιχείων που ελλείπουν, εάν:

- χωρίς τις ενδείξεις αυτές, η αίτηση διεθνούς προστασίας πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη υπό την έννοια του άρθρου 32, σε συνδυασμό με το άρθρο 31, παράγραφος 8, στοιχείο ε’, της οδηγίας 2013/32, και
- το εθνικό δίκαιο προβλέπει ότι η αρμόδια αρχή πρέπει να διαπιστώσει τη συνδρομή όλων των κρίσιμων για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας συνθηκών, το δε αρμόδιο δικαστήριο, σε περίπτωση προσβολής της απορριπτικής αποφάσεως, υποχρεούται να σημειώσει ότι ο αιτών δεν πρότεινε και δεν προσκόμισε κανένα αποδεικτικό στοιχείο;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου και του δευτέρου ερωτήματος

- 38 Εισαγωγικώς, πρέπει να σημειωθεί ότι το αιτούν δικαστήριο εκθέτει, στο σκεπτικό της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, ότι η προσφυγή της οποίας έχει επιληφθεί στρέφεται κατά της αποφάσεως με την οποία η DAB απέρριψε επί της ουσίας την αίτηση διεθνούς προστασίας του B. Fathi.
- 39 Στο πλαίσιο αυτό, υπογραμμίζει ότι, κατόπιν της υποβολής της ως άνω αιτήσεως, η αίτηση αυτή καταγράφηκε, ο δε B. Fathi εξετάστηκε προσωπικά δύο φορές. Προσθέτει ότι, από τυπικής απόψεως, εκδόθηκε μόνον μια απόφαση επί της ουσίας της αιτήσεως διεθνούς προστασίας και ότι δεν έχει εκδοθεί καμία ρητή απόφαση, βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III, διαπιστώνουσα ότι η εν λόγω αίτηση εξετάστηκε από τη Δημοκρατία της Βουλγαρίας ως υπεύθυνο για τη σχετική εξέταση κράτος βάσει των κριτηρίων που προβλέπονται στο κεφάλαιο III του κανονισμού αυτού. Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν ο κανονισμός Δουβλίνο III έχει εφαρμογή στο σύνολο των αιτήσεων διεθνούς προστασίας που υποβάλλονται στο έδαφος κράτους μέλους ή αποκλειστικά στις διαδικασίες μεταφοράς αιτούντων διεθνή προστασία.
- 40 Το ως άνω δικαστήριο εκθέτει συναφώς ότι, κατά την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως διεθνούς προστασίας εκ μέρους του B. Fathi, ίσχυε το άρθρο 67a του ZUB, δυνάμει του οποίου η διαδικασία προσδιορισμού του υπεύθυνου προς εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας κράτους μέλους κινείται με απόφαση της αρχής ενώπιον της οποίας διεξάγονται οι προσωπικές συνεντεύξεις, «όταν υπάρχουν στοιχεία βάσει των οποίων μπορεί να συναχθεί ότι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας είναι άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης».
- 41 Ελλείπει στοιχείων από τα οποία να προκύπτει ότι η εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας του B. Fathi εμπίπτει στην ευθύνη άλλου κράτους μέλους, η DAB κίνησε τη «συνήθη διαδικασία» που έχει ως σκοπό την έκδοση αποφάσεως επί της ουσίας σχετικά με την αίτηση αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 68, παράγραφος 1, του ZUB. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο δεν αναφέρει ότι ο B. Fathi δεν ενημερώθηκε σχετικά με την κίνηση της εν λόγω διαδικασίας ούτε ότι ο ίδιος προέβαλε κάποια αντίρρηση συναφώς.
- 42 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με το πρώτο και το δεύτερο ερώτημα, που πρέπει να συνεξεταστούν, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατ’ ουσίαν, αν, σε μια κατάσταση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III έχει την έννοια ότι εμποδίζει τις αρχές κράτους μέλους να εξετάσουν επί της ουσίας αίτηση διεθνούς

προστασίας, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο δ', του κανονισμού αυτού, όταν δεν υφίσταται καμία ρητή απόφαση των αρχών αυτών διαπιστώνουσα, βάσει των κριτηρίων τα οποία προβλέπει ο ως άνω κανονισμός, ότι υπεύθυνο να προβεί σε μια τέτοια εξέταση είναι το κράτος μέλος αυτό.

- 43 Πρέπει να σημειωθεί εξαρχής ότι ο ως άνω κανονισμός προβλέπει, στο άρθρο 1, τα κριτήρια και τους μηχανισμούς προσδιορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας η οποία υποβάλλεται εντός ενός κράτους μέλους από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα. Το άρθρο 2, στοιχείο β', του εν λόγω κανονισμού ορίζει, για τους σκοπούς εφαρμογής του, την «αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας» ως την αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο η', της οδηγίας 2011/95. Κατά την τελευταία αυτή διάταξη, μια τέτοια αίτηση νοείται ως «η αίτηση παροχής προστασίας από κράτος μέλος που υποβάλλει υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής, ο οποίος μπορεί να θεωρηθεί ότι αιτείται καθεστώς πρόσφυγα ή καθεστώς επικουρικής προστασίας».
- 44 Εν προκειμένω, από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι η αίτηση του B. Fathi, υπηκόου τρίτης χώρας, που απορρίφθηκε από την DAB, αποσκοπεί στην αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα ή του καθεστώτος ανθρωπιστικής προστασίας, το οποίο αντιστοιχεί στο καθεστώς επικουρικής προστασίας, που προβλέπονται, αντιστοίχως, στα άρθρα 8 και 9 του ZUB. Επομένως, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 14 των προτάσεών του, η αίτηση του B. Fathi, ως αίτηση υποβληθείσα από υπήκοο τρίτης χώρας στη Βουλγαρία, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ως άνω κανονισμού, σύμφωνα με το άρθρο 1 αυτού.
- 45 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III, αίτηση διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα στο έδαφος οποιουδήποτε από τα κράτη μέλη εξετάζεται, καταρχήν, μόνον από το κράτος μέλος το οποίο ορίζεται ως υπεύθυνο σύμφωνα με τα κριτήρια που παρατίθενται στο κεφάλαιο III του εν λόγω κανονισμού. Το κεφάλαιο IV του κανονισμού αυτού διευκρινίζει σαφώς τις περιπτώσεις στις οποίες ένα κράτος μέλος μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνο για την εξέταση τέτοιας αιτήσεως κατά παρέκκλιση από τα κριτήρια αυτά.
- 46 Επιπλέον, το κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε αίτηση διεθνούς προστασίας οφείλει να ακολουθεί τις διαδικασίες που προβλέπει το κεφάλαιο VI του ίδιου κανονισμού σχετικά με τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της ως άνω αιτήσεως (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2017, C. K. κ.λπ., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, σκέψη 58).
- 47 Μεταξύ των διατάξεων που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο VI του κανονισμού Δουβλίνο III, το άρθρο 20, παράγραφος 1, αυτού ορίζει ότι η προβλεπόμενη από τον ως άνω κανονισμό διαδικασία προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους κινείται «μόλις υποβληθεί για πρώτη φορά αίτηση διεθνούς προστασίας σε ένα κράτος μέλος».
- 48 Ως εκ τούτου, οι μηχανισμοί τους οποίους προβλέπει ο κανονισμός Δουβλίνο III για τη συλλογή των στοιχείων που απαιτούνται στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής εφαρμόζονται αμέσως μετά την υποβολή αιτήσεως διεθνούς προστασίας. Το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού προβλέπει εξάλλου ρητώς ότι μόνο μετά την υποβολή μιας τέτοιας αιτήσεως πρέπει να ενημερωθεί ο αιτών, ιδίως, για τα κριτήρια προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους, για τη διοργάνωση προσωπικής συνεντεύξεως και για τη δυνατότητα προσκομίσεως πληροφοριών στις αρμόδιες αρχές (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 26ης Ιουλίου 2017, Mengesteab, C-670/16, EU:C:2017:587, σκέψεις 86 και 87).
- 49 Εν προκειμένω, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 20 των προτάσεών του, ουδόλως προκύπτει από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου ότι οι βουλγαρικές αρχές δεν προσδιόρισαν την αρμοδιότητά τους βάσει των κριτηρίων που προβλέπει ο κανονισμός Δουβλίνο III αφού διαπίστωσαν ότι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας δεν ήταν άλλο κράτος μέλος κατ' εφαρμογήν του άρθρου 67a του ZUB. Πράγματι, οι αμφιβολίες που εκφράζει συναφώς το

αιτούν δικαστήριο στην απόφασή του περί υποβολής προδικαστικών ερωτημάτων αφορούν μόνον το γεγονός ότι, κατόπιν της διαδικασίας προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους, δεν εκδόθηκε από την αρμόδια βουλγαρική αρχή καμία ρητή απόφαση.

- 50 Στο ερώτημα αν, υπό περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, η εν λόγω διαδικασία πρέπει να περατώνεται με έκδοση ρητής αποφάσεως η οποία να προσδιορίζει, βάσει των κριτηρίων που προβλέπονται από τον ως άνω κανονισμό, την ευθύνη του ως άνω κράτους μέλους για να προβεί σε μια τέτοια εξέταση, πρέπει να δοθεί απάντηση λαμβανομένου υπόψη όχι μόνον του γράμματος του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III, αλλά και του γενικού πλαισίου στο οποίο εντάσσεται το ως άνω άρθρο και της εν γένει οικονομίας της νομοθεσίας της οποίας η διάταξη αυτή αποτελεί στοιχείο, καθώς και των επιδιωκόμενων από την ίδια σκοπών (απόφαση της 5ης Ιουλίου 2018, X, C-213/17, EU:C:2018:538, σκέψη 26).
- 51 Πρώτον, και όσον αφορά το γράμμα του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η εν λόγω διάταξη δεν προβλέπει ρητώς την υποχρέωση του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου έχει υποβληθεί αίτηση διεθνούς προστασίας να εκδώσει ρητή απόφαση περί της δικής του ευθύνης βάσει των κριτηρίων τα οποία προβλέπει ο ως άνω κανονισμός ούτε τη μορφή που θα πρέπει να έχει μια τέτοια απόφαση.
- 52 Δεύτερον, όσον αφορά το γενικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η διάταξη αυτή, πρέπει να σημειωθεί, καταρχάς, ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III αποτελεί μέρος του κεφαλαίου II του εν λόγω κανονισμού, το οποίο αφορά τις γενικές αρχές και τις εγγυήσεις για την εφαρμογή του κανονισμού αυτού. Μεταξύ των ως άνω εγγυήσεων, που πρέπει να γίνονται σεβαστές από το κράτος μέλος το οποίο προβαίνει στον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους, περιλαμβάνεται ένα δικαίωμα ενημερώσεως του αιτούντος, προβλεπόμενο στο άρθρο 4 του εν λόγω κανονισμού. Το ως άνω δικαίωμα ενημερώσεως αφορά όχι μόνον τα κριτήρια προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους, την ιεραρχία των εν λόγω κριτηρίων κατά τη διάρκεια των διαφόρων σταδίων της διαδικασίας και τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής, αλλά και το γεγονός ότι μια αίτηση διεθνούς προστασίας υποβαλλόμενη εντός κράτους μέλους μπορεί να οδηγήσει στον προσδιορισμό του κράτους μέλους αυτού ως υπεύθυνου δυνάμει του ίδιου του κανονισμού, ακόμη και αν η εν λόγω ευθύνη δεν στηρίζεται στα κριτήρια αυτά.
- 53 Στη συνέχεια, το άρθρο 17 του κανονισμού Δουβλίνο III, με τίτλο «Ρήτρες διακριτικής ευχέρειας», προβλέπει ειδικά, στην παράγραφο 1, ότι, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 3, παράγραφος 1, κάθε κράτος μέλος δύναται να αποφασίσει να εξετάσει αίτηση διεθνούς προστασίας που έχει υποβληθεί από υπήκοο τρίτης χώρας, ακόμη και αν δεν είναι υπεύθυνο για την εξέταση δυνάμει των κριτηρίων που ορίζονται στον ως άνω κανονισμό, οπότε το κράτος μέλος αυτό καθίσταται το υπεύθυνο κράτος μέλος και αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις που συνδέονται με την εν λόγω ευθύνη. Το Δικαστήριο επισήμανε, συναφώς, ότι η δυνατότητα αυτή εισήχθη προκειμένου να παρασχεθεί σε κάθε κράτος μέλος η δυνατότητα να αποφασίσει, ασκώντας τα κυριαρχικά του δικαιώματα, σε συνάρτηση με πολιτικά, ανθρωπιστικά ή πρακτικά κριτήρια, να δεχθεί να εξετάσει αίτηση διεθνούς προστασίας ακόμη και αν δεν είναι υπεύθυνο για αυτή κατ' εφαρμογή των ως άνω κριτηρίων (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 30ής Μαΐου 2013, Halaf, C-528/11, EU:C:2013:342, σκέψη 37).
- 54 Τέλος, το τμήμα IV, με τίτλο «Διαδικαστικές εγγυήσεις», του κεφαλαίου VI του κανονισμού Δουβλίνο III προβλέπει, σε περίπτωση εκδόσεως αποφάσεως περί μεταφοράς του αιτούντος, την κοινοποίηση στον τελευταίο της σχετικής αποφάσεως, η οποία περιλαμβάνει επίσης πληροφορίες περί των διαθέσιμων μέσων ένδικης προστασίας. Αντιθέτως, ο κανονισμός αυτός, με την επιφύλαξη των εγγυήσεων που προβλέπονται στα άρθρα 4 και 5 αυτού, δεν περιλαμβάνει τέτοιες ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις όταν, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, το κράτος μέλος που προβαίνει στον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους καταλήγει στο συμπέρασμα ότι παρέλκει η μεταφορά του αιτούντος σε άλλο κράτος μέλος λαμβανομένης υπόψη της ελλείψεως στοιχείων που να

θεμελιώνουν ότι υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως αυτής είναι άλλο κράτος μέλος και ότι το κράτος μέλος που προβαίνει στον ως άνω προσδιορισμό είναι, βάσει των κριτηρίων που προβλέπει ο ως άνω κανονισμός, υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας.

- 55 Τρίτον, μεταξύ των σκοπών τους οποίους επιδιώκει ο κανονισμός Δουβλίνο III περιλαμβάνεται και η θέσπιση οργανωτικών κανόνων διεπόντων τις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών, προς προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους, και, όπως απορρέει από τις αιτιολογικές σκέψεις 4 και 5 του κανονισμού αυτού, ο ταχύς προσδιορισμός του υπεύθυνου κράτους μέλους, προκειμένου να κατοχυρώνεται η πραγματική πρόσβαση στις διαδικασίες χορηγήσεως διεθνούς προστασίας και η μη διακύβευση του σκοπού της ταχύτητας κατά την εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2017, C. Κ. κλπ., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, σκέψη 57).
- 56 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω στοιχείων που αφορούν το γράμμα των εφαρμοστέων διατάξεων, το γενικό πλαίσιο στο οποίο αυτές εντάσσονται και ζητημάτων τελεολογικής φύσεως, στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III έχει την έννοια ότι, σε καταστάσεις όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, δεν εμποδίζει τις αρχές κράτους μέλους να προβαίνουν στην επί της ουσίας εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο δ', του κανονισμού αυτού, όταν δεν υφίσταται καμία ρητή απόφαση των αρχών αυτών διαπιστώνουσα, βάσει των προβλεπόμενων από τον εν λόγω κανονισμό κριτηρίων, ότι υπεύθυνο για μια τέτοια εξέταση είναι το κράτος μέλος αυτό.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 57 Εισαγωγικώς, πρέπει να σημειωθεί ότι το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι έχει επιληφθεί της προσφυγής που άσκησε ο B. Fathi κατά της αποφάσεως της DAB η οποία απέρριψε επί της ουσίας την αίτησή του διεθνούς προστασίας και ότι είναι αρμόδιο για την εξέταση που προβλέπεται στο άρθρο 46, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32. Προσθέτει ότι, δυνάμει του εθνικού δικαίου, υποχρεούται να εξετάσει αν τηρήθηκε η διαδικασία εκδόσεως της εν λόγω αποφάσεως.
- 58 Το αιτούν δικαστήριο σημειώνει, στο πλαίσιο αυτό, ότι από την αιτιολογική σκέψη 54 της οδηγίας 2013/32 προκύπτει ότι η οδηγία αυτή έχει εφαρμογή στους αιτούντες τους οποίους αφορά ο κανονισμός Δουβλίνο III «επιπλέον και με την επιφύλαξη των διατάξεων του εν λόγω κανονισμού».
- 59 Διερωτάται, επομένως, κατά πόσον το ίδιο, ως πρωτοβάθμιο δικαστήριο επιληφθέν προσφυγής κατά αποφάσεως που απορρίπτει αίτηση διεθνούς προστασίας, υποχρεούται να εξακριβώσει αυτεπαγγέλτως την τήρηση των κριτηρίων και των μηχανισμών προσδιορισμού του υπεύθυνου για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας κράτους μέλους, όπως προβλέπονται από τον κανονισμό Δουβλίνο III.
- 60 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να θεωρηθεί ότι, με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 46, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32 έχει την έννοια, σε καταστάσεις όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, ότι, στο πλαίσιο προσφυγής που ασκείται από αιτούντα διεθνή προστασία κατά αποφάσεως με την οποία κρίνεται αβάσιμη η υποβληθείσα εκ μέρους του αίτηση διεθνούς προστασίας, το αρμόδιο δικαστήριο κράτους μέλους υποχρεούται να εξετάσει αυτεπαγγέλτως αν εφαρμόστηκαν ορθώς τα κριτήρια και οι μηχανισμοί προσδιορισμού του υπεύθυνου για την εξέταση της εν λόγω αιτήσεως κράτους μέλους κατά τον κανονισμό Δουβλίνο III.
- 61 Όπως προκύπτει από το άρθρο 46, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε ο αιτών διεθνή προστασία να έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου κατά, ιδίως, της αποφάσεως με την οποία κρίνεται ως αβάσιμη αίτηση προστασίας υποβληθείσα από τον εν λόγω αιτούντα, η οποία μπορεί να νοηθεί ως αίτηση παροχής του καθεστώτος του πρόσφυγα ή του καθεστώτος επικουρικής προστασίας.

- 62 Το άρθρο 46, παράγραφος 3, της ίδιας οδηγίας διευκρινίζει το περιεχόμενο του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής που πρέπει να αναγνωρίζεται στους αιτούντες διεθνή προστασία κατά των αποφάσεων που λαμβάνονται όσον αφορά τις αιτήσεις τους. Τούτο ορίζει ότι, προκειμένου να τηρούν τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 1 του άρθρου αυτού, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η πραγματική προσφυγή να εξασφαλίζει πλήρη και *ex nunc* εξέταση τόσο των πραγματικών όσο και των νομικών ζητημάτων, συμπεριλαμβανομένης, κατά περίπτωση, της εξετάσεως των αναγκών διεθνούς προστασίας σύμφωνα με την οδηγία 2011/95, τουλάχιστον στο πλαίσιο διαδικασιών ασκήσεως ένδικου μέσου ενώπιον πρωτοβάθμιου δικαστηρίου.
- 63 Το Δικαστήριο έχει υπογραμμίσει, συναφώς, ότι η έκφραση «μεριμνούν ώστε η πραγματική προσφυγή να εξασφαλίζει πλήρη και *ex nunc* εξέταση τόσο των πραγματικών όσο και των νομικών ζητημάτων» πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι τα κράτη μέλη, βάσει του άρθρου 46, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32, υποχρεούνται να διαμορφώνουν την εθνική τους νομοθεσία κατά τέτοιον τρόπο ώστε η εξέταση των προσφυγών αυτών να περιλαμβάνει τον δικαστικό έλεγχο του συνόλου των πραγματικών και νομικών ζητημάτων που παρέχουν τη δυνατότητα στον δικαστή να προβεί στην εξέταση της εκάστοτε υποθέσεως βάσει επικαιροποιημένων στοιχείων, ειδάλλως αλλοιώνεται το σύνηθες νόημα της ως άνω εκφράσεως (απόφαση της 25ης Ιουλίου 2018, *Alheto*, C-585/16, EU:C:2018:584, σκέψη 110).
- 64 Στο πλαίσιο αυτό, η έκφραση «*ex nunc*» τονίζει την υποχρέωση του δικαστή να λαμβάνει υπόψη, κατά την εκτίμηση που πραγματοποιεί, τυχόν νέα στοιχεία τα οποία έχουν προκύψει μετά την έκδοση της αποφάσεως που αποτελεί το αντικείμενο της προσφυγής. Περαιτέρω, η χρήση του επιθέτου «πλήρης» στο άρθρο 46, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32 επιβεβαιώνει ότι ο δικαστής οφείλει να εξετάζει τα στοιχεία που έλαβε ή θα μπορούσε να λάβει υπόψη η αποφαινόμενη αρχή (απόφαση της 25ης Ιουλίου 2018, *Alheto*, C-585/16, EU:C:2018:584, σκέψεις 111 και 113).
- 65 Όπως επισήμανε το Δικαστήριο, η υποχρέωση που προβλέπεται στο άρθρο 46, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32 πρέπει να ερμηνεύεται σε συνάρτηση με την όλη αλληλουχία στην οποία εντάσσεται η εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας που διέπεται από την οδηγία αυτή (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 26ης Ιουλίου 2017, *Sacko*, C-348/16, EU:C:2017:591, σκέψη 42), καθόσον τα ειδικά θεσπιζόμενα στο πλαίσιο της εφαρμογής του κανονισμού Δουβλίνο III μέσα ένδικης προστασίας προβλέπονται στο άρθρο 27 αυτού, γεγονός το οποίο συνάγεται επίσης από την αιτιολογική σκέψη 19 του ίδιου κανονισμού.
- 66 Όπως προκύπτει όμως, ιδίως, από την αιτιολογική σκέψη 12 της οδηγίας 2013/32, ο κύριος σκοπός της οδηγίας αυτής είναι η περαιτέρω ανάπτυξη κανόνων για τις διαδικασίες χορηγήσεως και ανακλήσεως της διεθνούς προστασίας εντός των κρατών μελών.
- 67 Ασφαλώς, κατά την αιτιολογική σκέψη 54 της οδηγίας 2013/32 η οδηγία αυτή πρέπει να ισχύει για τους αιτούντες στους οποίους εφαρμόζεται ο κανονισμός Δουβλίνο III, επιπλέον και υπό την επιφύλαξη του κανονισμού αυτού.
- 68 Ωστόσο, εξ αυτού δεν μπορεί να συναχθεί ότι, στο πλαίσιο προσφυγής που ασκείται, δυνάμει του άρθρου 46, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/32, από αιτούντα διεθνή προστασία κατά αποφάσεως με την οποία κρίνεται αβάσιμη η αίτησή του διεθνούς προστασίας, το αρμόδιο δικαστήριο κράτους μέλους πρέπει να εξακριβώνει αυτεπαγγέλτως την ορθή εφαρμογή των κριτηρίων και των μηχανισμών του υπεύθυνου για την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας κράτους μέλους, όπως προβλέπονται από τον κανονισμό Δουβλίνο III.
- 69 Πράγματι, αφενός, από την αιτιολογική σκέψη 53 της οδηγίας 2013/32 προκύπτει σαφώς ότι η οδηγία αυτή δεν προορίζεται να έχει εφαρμογή στις μεταξύ κρατών μελών διαδικασίες που διέπονται από τον κανονισμό Δουβλίνο III.

- 70 Αφετέρου, το άρθρο 2, στοιχείο δ', του κανονισμού Δουβλίνο III ορίζει ότι, για τους σκοπούς εφαρμογής του κανονισμού αυτού, η «εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας» καλύπτει «το σύνολο των εξεταστικών μέτρων, αποφάσεων ή δικαστικών αποφάσεων που εκδίδονται για μια αίτηση διεθνούς προστασίας από τις αρμόδιες αρχές σύμφωνα με την οδηγία [2013/32] και την οδηγία [2011/95], εξαιρουμένων των διαδικασιών προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους σύμφωνα με τον [εν λόγω] κανονισμό».
- 71 Επομένως, όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 38 των προτάσεών του, δεν εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο που επιλαμβάνεται προσφυγής κατά αποφάσεως εκδοθείσας κατόπιν της διαδικασίας εξετάσεως της αιτήσεως διεθνούς προστασίας, όπως αυτή ορίζεται στην εν λόγω διάταξη, να εξετάζει αυτεπαγγέλτως αν διεξήχθη ορθώς η διαδικασία προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους δυνάμει του κανονισμού Δουβλίνο III.
- 72 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, σε καταστάσεις όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, το άρθρο 46, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32 έχει την έννοια ότι, προκειμένου περί προσφυγής που ασκείται από αιτούντα διεθνή προστασία κατά αποφάσεως με την οποία κρίνεται αβάσιμη η εκ μέρους του αίτησης διεθνούς προστασίας, το αρμόδιο δικαστήριο κράτους μέλους δεν υποχρεούται να εξετάζει αυτεπαγγέλτως αν εφαρμόστηκαν ορθώς τα κριτήρια και οι μηχανισμοί προσδιορισμού του υπεύθυνου για την εξέταση της εν λόγω αιτήσεως κράτους μέλους κατά τον κανονισμό Δουβλίνο III.

Επί του τετάρτου, του πέμπτου και του έβδομου ερωτήματος

- 73 Στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι ο αιτών διεθνή προστασία στη διαφορά της υποθέσεως της κύριας δίκης θεωρεί απλώς εαυτόν ως «χριστιανό», χωρίς ωστόσο να προσδιορίζεται ως μέλος μιας παραδοσιακής θρησκευτικής κοινότητας και ότι δεν προσκόμισε στοιχεία ούτε έκανε δηλώσεις που να παρέχουν τη δυνατότητα προσδιορισμού του αν και πώς εκφράζει τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις. Εκθέτει επίσης ότι δεν προκύπτει σαφώς αν οι πεποιθήσεις του αιτούντος απαιτούν τη διενέργεια δημόσιων πράξεων και αν οι δηλώσεις του αιτούντος είναι επαρκείς για να θεωρηθούν οι συγκεκριμένες πεποιθήσεις ως θρησκεία, κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95. Μόνον όμως σε σχέση με δημόσια στοιχεία που συνδέονται με τη χριστιανική θρησκεία μπορεί ο διώκτης να συσχετίσει τον αιτούντα διεθνή προστασία με την εν λόγω θρησκεία.
- 74 Το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί επίσης ότι το άρθρο 32, παράγραφος 2, της οδηγίας 2013/32, σε συνδυασμό με το άρθρο 31, παράγραφος 8, στοιχείο ε', αυτής, παρέχει τη δυνατότητα απορρίψεως μιας αιτήσεως διεθνούς προστασίας ως προδήλως αβάσιμης όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπουν οι εν λόγω διατάξεις. Εκτιμά, ωστόσο, ότι η μη διευκρίνηση των κρίσιμων περιστάσεων που οδηγεί στην απόρριψη αιτήσεως διεθνούς προστασίας ως προδήλως αβάσιμης δεν μπορεί να είναι το αποτέλεσμα διαδικαστικής αδράνειας της διοικητικής αρχής.
- 75 Εντούτοις, εν προκειμένω, τα στοιχεία που παρέχουν τη δυνατότητα διαπιστώσεως των συστατικών στοιχείων της έννοιας της «θρησκείας», στο άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95, συνδέονται με το δικαίωμα στην προστασία του ιδιωτικού βίου. Το Δικαστήριο έχει όμως αποκλείσει τη δυνατότητα να απαιτείται η απόδειξη ορισμένων πτυχών του ιδιωτικού βίου στο πλαίσιο αιτήσεων διεθνούς προστασίας. Επομένως, απαιτείται να διευκρινιστεί αν είναι θεμιτό να ερωτάται ο αιτών, στο πλαίσιο της εξετάσεως της αιτήσεώς του, σχετικά με την εκδήλωση των πεποιθήσεών του ή σχετικά με τη συμπεριφορά του έναντι της θρησκείας, στοιχεία στα οποία στηρίζεται η εκ μέρους του αίτησης διεθνούς προστασίας.
- 76 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να θεωρηθεί ότι, με το τέταρτο, το πέμπτο και το έβδομο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95 έχει την έννοια ότι ο αιτών διεθνή προστασία που προβάλλει, προς στήριξη της

αιτήσεώς του, κίνδυνο διώξεως για λόγους αναγόμενους στη θρησκεία πρέπει να προσκομίσει δηλώσεις ή έγγραφα σχετικά με όλα τα στοιχεία της έννοιας της «θρησκείας», περί της οποίας γίνεται λόγος στη διάταξη αυτή, προκειμένου να στηρίξει τα επιχειρήματά του όσον αφορά τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις.

- 77 Κατά το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95, «[κ]ατά την αξιολόγηση των λόγων της δίωξης, τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία: [...] η έννοια της θρησκείας περιλαμβάνει ιδίως την υιοθέτηση θειστικών, αγνωστικιστικών ή αθεϊστικών πεποιθήσεων, τη συμμετοχή σε τυπική λατρεία, σε ιδιωτικό ή δημόσιο χώρο, είτε κατά μόνας είτε σε κοινωνία με άλλους, την αποχή από τη λατρεία αυτή, άλλες θρησκευτικές πράξεις ή εκδηλώσεις απόψεων ή μορφές ατομικής ή συλλογικής συμπεριφοράς που στηρίζονται σε ή υπαγορεύονται από θρησκευτικές πεποιθήσεις».
- 78 Το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να υπογραμμίσει, όσον αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 2004/83, ότι η διάταξη αυτή ορίζει ευρέως την έννοια της «θρησκείας», περιλαμβάνοντας το σύνολο των συνιστωσών της, ανεξαρτήτως του αν αυτές είναι δημόσιες ή ιδιωτικές, συλλογικές ή ατομικές (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 5ης Σεπτεμβρίου 2012, Υ και Ζ, C-71/11 και C-99/11, EU:C:2012:518, σκέψη 63).
- 79 Συναφώς, από το γράμμα της διατάξεως αυτής και, μεταξύ άλλων, από τη χρησιμοποίηση του όρου «ιδίως» προκύπτει σαφώς ότι ο βάσει της διατάξεως αυτής προσδιορισμός της έννοιας της «θρησκείας» περιέχει μόνον έναν μη εξαντλητικό κατάλογο των στοιχείων που μπορούν να χαρακτηρίζουν την εν λόγω έννοια στο πλαίσιο αιτήσεως διεθνούς προστασίας στηριζόμενης στον φόβο διώξεως λόγω θρησκείας.
- 80 Ειδικότερα, όπως προκύπτει από τον ως άνω προσδιορισμό, η έννοια «θρησκεία» καλύπτει, αφενός, την υιοθέτηση θειστικών, αγνωστικιστικών ή αθεϊστικών πεποιθήσεων, γεγονός το οποίο, λαμβανομένου υπόψη του γενικού χαρακτήρα των χρησιμοποιούμενων όρων, τονίζει ότι αφορά τόσο τις παραδοσιακές «θρησκείες» όσο και τις λοιπές πεποιθήσεις, και, αφετέρου, τη συμμετοχή, κατά μόνας ή από κοινού, ή τη μη συμμετοχή, σε τυπική λατρεία, γεγονός το οποίο συνεπάγεται ότι η μη ένταξη σε μια θρησκευτική κοινότητα δεν μπορεί να αποτελεί αυτή καθαυτήν κρίσιμο στοιχείο κατά την εκτίμηση της έννοιας αυτής.
- 81 Όσον αφορά, εξάλλου, την έννοια της «θρησκείας» περί της οποίας γίνεται λόγος στο άρθρο 10 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), που πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 16 της οδηγίας 2011/95, κατά την ερμηνεία της οδηγίας αυτής, το Δικαστήριο υπογράμμισε την ευρεία ερμηνεία της έννοιας αυτής, που είναι ικανή να καλύψει τόσο το *forum internum*, ήτοι το γεγονός ότι κάποιο άτομο έχει θρησκευτικές πεποιθήσεις, όσο και το *forum externum*, ήτοι τη δημόσια εκδήλωση της θρησκευτικής πίστεως, καθόσον η θρησκεία μπορεί να εκδηλώνεται με τη μία ή την άλλη μορφή (βλ., επ' αυτού, αποφάσεις της 29ης Μαΐου 2018, *Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen* κ.λπ., C-426/16, EU:C:2018:335, σκέψη 44, καθώς και της 10ης Ιουλίου 2018, *Jehovan todistajat*, C-25/17, EU:C:2018:551, σκέψη 47 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 82 Λαμβανομένων υπόψη των ως άνω στοιχείων, δεν μπορεί να απαιτείται από τον αιτούντα διεθνή προστασία ο οποίος προβάλλει τον κίνδυνο διώξεως για λόγους που συνδέονται με τη θρησκεία να προβαίνει σε δηλώσεις ή να προσκομίζει έγγραφα για καθένα από τα στοιχεία που καλύπτονται από το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95 προκειμένου να στηρίξει τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις.
- 83 Πράγματι, και όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 43 και 44 των προτάσεών του, οι πράξεις στις οποίες υπάρχει κίνδυνος να προβούν σε βάρος του αιτούντος οι αρχές της χώρας καταγωγής του σε περίπτωση επιστροφής του για λόγους που συνδέονται με τη θρησκεία πρέπει να

εκτιμώνται σε συνάρτηση με τη βαρύτητά τους. Επομένως, με βάση το κριτήριο αυτό, μπορούν να χαρακτηριστούν ως «δίωξη» χωρίς να απαιτείται να θίγουν κάθε ένα από τα στοιχεία της έννοιας της θρησκείας.

- 84 Πρέπει ωστόσο ο αιτών να στηρίξει δεόντως τα επιχειρήματά του σχετικά με την προβαλλόμενη θρησκευτική μεταστροφή του, καθόσον μόνον οι δηλώσεις περί θρησκευτικών πεποιθήσεων ή περί εντάξεως σε μια θρησκευτική κοινότητα συνιστούν απλώς το σημείο αφετηρίας της προβλεπόμενης στο άρθρο 4 της οδηγίας 2011/95 διαδικασίας εξετάσεως των πραγματικών περιστατικών και των περιστάσεων (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Α κ.λπ., C-148/13 έως C-150/13, EU:C:2014:2406, σκέψη 49, καθώς και της 25ης Ιανουαρίου 2018, F, C-473/16, EU:C:2018:36, σκέψη 28).
- 85 Συναφώς, από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 4, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας προκύπτει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να κρίνουν ότι εναπόκειται στον αιτούντα να υποβάλει το συντομότερο δυνατόν όλα τα στοιχεία που απαιτούνται για την τεκμηρίωση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Α κ.λπ., C-148/13 έως C-150/13, EU:C:2014:2406, σκέψη 50).
- 86 Στο πλαίσιο της εξετάσεως που διενεργούν οι αρμόδιες αρχές δυνάμει του άρθρου 4 της εν λόγω οδηγίας, οσάκις ορισμένες πτυχές των δηλώσεων του αιτούντος διεθνή προστασία δεν τεκμηριώνονται με έγγραφα ή άλλες αποδείξεις, οι πτυχές αυτές μπορούν να λαμβάνονται υπόψη μόνον υπό τον όρο ότι πληρούνται οι σωρευτικές προϋποθέσεις του άρθρου 4, παράγραφος 5, στοιχεία α' έως ε', της ίδιας οδηγίας.
- 87 Μεταξύ των προϋποθέσεων αυτών περιλαμβάνονται, ιδίως, το ότι οι δηλώσεις του αιτούντος θεωρούνται συνεπείς και ευλογοφανείς και δεν προσκρούουν σε διαθέσιμα ειδικά και γενικά στοιχεία που είναι κρίσιμα για την αίτησή, καθώς και το ότι η γενική αξιοπιστία του αιτούντος είναι αποδεδειγμένη (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, F, C-473/16, EU:C:2018:36, σκέψη 33). Ενδεχομένως, η αρμόδια αρχή πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις εξηγήσεις που παρέχονται σχετικά με την έλλειψη αποδεικτικών στοιχείων, καθώς και τη γενική αξιοπιστία του αιτούντος (απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, F, C-473/16, EU:C:2018:36, σκέψη 41 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 88 Όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 47 των προτάσεών του, στο πλαίσιο αιτήσεων διεθνούς προστασίας που στηρίζονται στον φόβο διώξεως για λόγους θρησκείας, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, επιπλέον της ατομικής ιδιότητας και της προσωπικής καταστάσεως του αιτούντος, ιδίως οι πεποιθήσεις του όσον αφορά τη θρησκεία και οι περιστάσεις υπό τις οποίες αυτές διαμορφώθηκαν, ο τρόπος με τον οποίο αυτός τις εννοεί και εκδηλώνει τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις ή την έλλειψη θρησκευτικών πεποιθήσεων, η σχέση με τις θεωρητικές ή λατρευτικές πτυχές ή τους κανόνες της θρησκείας την οποία δηλώνει ότι ασπάζεται ή την οποία επιθυμεί να εγκαταλείψει, τον ενδεχόμενο ρόλο του στη μετάδοση της πίστεώς του ή ακόμη η συνδρομή θρησκευτικών παραγόντων και παραγόντων συνδεόμενων με την ταυτότητα του ατόμου, την εθνική καταγωγή ή το φύλο του.
- 89 Τέλος, καθόσον αφορά τις αμφιβολίες που διατηρεί το αιτούν δικαστήριο ως προς τη δυνατότητα αποδείξεως ορισμένων πτυχών που άπτονται του ιδιωτικού βίου στο πλαίσιο αιτήσεων διεθνούς προστασίας, πρέπει να σημειωθεί ότι, καίτοι με την απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Α κ.λπ. (C-148/13 έως C-150/13, EU:C:2014:2406), το Δικαστήριο έκρινε ασφαλώς ότι ο εκ μέρους των αρμόδιων αρχών τρόπος εκτιμήσεως των δηλώσεων και των εγγράφων στοιχείων ή άλλων αποδείξεων που προσκομίζονται προς στήριξη τέτοιων αιτήσεων πρέπει να είναι σύμφωνος προς το δικαίωμα σεβασμού του ιδιωτικού και οικογενειακού βίου, η ως άνω απόφαση αφορούσε ειδικά λεπτομερείς ερωτήσεις σχετικά με τις γενετήσιες συνήθειες του αιτούντος, οι οποίες εμπίπτουν ειδικότερα στην πολύ προσωπική σφαίρα του ατόμου. Το αιτούν δικαστήριο ωστόσο ουδόλως παραθέτει ανάλογες παρατηρήσεις στο πλαίσιο της υποθέσεως της κύριας δίκης.

- 90 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, στο τέταρτο, το πέμπτο και το έβδομο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95 έχει την έννοια ότι ο αιτών διεθνή προστασία ο οποίος προβάλλει, προς στήριξη της αιτήσεώς του, κίνδυνο διώξεως για λόγους αναγόμενους στη θρησκεία, για να στηρίξει τη δήλωσή του σχετικά με τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις, δεν πρέπει να προσκομίσει δηλώσεις ή έγγραφα σχετικά με όλα τα στοιχεία της έννοιας της «θρησκείας», περί της οποίας γίνεται λόγος στη διάταξη αυτή. Εναπόκειται ωστόσο στον αιτούντα να θεμελιώσει με αξιόπιστο τρόπο τα εν λόγω επιχειρήματα, προσκομίζοντας στοιχεία που παρέχουν τη δυνατότητα στην αρμόδια αρχή να βεβαιωθεί αν αληθεύουν τα λεγόμενά του.

Επί του έκτου ερωτήματος

- 91 Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι, κατά τις πληροφορίες που του προσκομίστηκαν, στο Ιράν, ο «ισλαμικός νόμος περί αποστασίας» (νόμος περί αλλαγής θρησκείας) προβλέπει τη θανατική ποινή για τη θρησκευτική μεταστροφή Ιρανών υπηκόων ως προσηλυτισμό, «εχθρότητα έναντι του Θεού» και «προσβολή του προφήτη». Προσθέτει ότι, έστω και αν η εν λόγω νομοθεσία δεν αφορά ειδικά τη χριστιανική θρησκεία, άτομα που μεταστρέφονται προς τον χριστιανισμό στο Ιράν καταδικάστηκαν σε ποινές φυλακίσεως ενός έτους και τους επιβλήθηκε διετής απαγόρευση εξόδου από την εθνική επικράτεια. Συναφώς, στην υπόθεση της κύριας δίκης, η αίτηση διεθνούς προστασίας που υπέβαλε ο B. Fathi στηρίζεται στις διώξεις που υφίσταται λόγω της μεταστροφής του αυτής.
- 92 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να θεωρηθεί ότι, με το έκτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 9, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2011/95 έχει την έννοια ότι η απαγόρευση, επί ποινή εκτελέσεως ή φυλακίσεως, πράξεων κατά της θρησκείας του κράτους καταγωγής του αιτούντος διεθνή προστασία μπορεί να συνιστά «πράξη δίωξης», κατά την έννοια του άρθρου αυτού.
- 93 Κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95, για να λογίζεται ως «πράξη δίωξης», υπό την έννοια του άρθρου 1, τμήμα Α, της Συμβάσεως της Γενεύης, μια πράξη πρέπει να είναι αρκούντως σοβαρή λόγω της φύσεως ή της επαναλήψεως της ώστε να συνιστά σοβαρή προσβολή βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ειδικά των δικαιωμάτων από τα οποία δεν χωρεί καμία παρέκκλιση βάσει του άρθρου 15, παράγραφος 2, της ΕΣΔΑ, ή να αποτελεί σώρευση διαφόρων μέτρων, περιλαμβανομένων προσβολών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία να είναι αρκούντως σοβαρή ώστε να θίγεται ένα άτομο με ανάλογο τρόπο. Σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχεία β' και γ', της ως άνω οδηγίας, οι «πράξεις δίωξης», κατά την έννοια της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού, μπορούν μεταξύ άλλων να έχουν τη μορφή «νομικών, διοικητικών, αστυνομικών ή/και δικαστικών μέτρων, τα οποία εισάγουν διακρίσεις αφ' εαυτά ή εφαρμόζονται κατά τρόπο μεροληπτικό» και «ποινικής δίωξης ή επιβολής ποινής η οποία είναι δυσανάλογη ή μεροληπτική».
- 94 Όπως επισήμανε το Δικαστήριο, από το γράμμα του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής προκύπτει ότι για να θεμελιώνεται ύπαρξη «σοβαρής προσβολής» της θρησκευτικής ελευθερίας η οποία να θίγει ουσιαστικά τον ενδιαφερόμενο απαιτείται να μπορούν να θεωρηθούν οι σχετικές πράξεις ως δίωξη (απόφαση της 5ης Σεπτεμβρίου 2012, Υ και Ζ, C-71/11 και C-99/11, EU:C:2012:518, σκέψη 59).
- 95 Η εν λόγω απαίτηση ικανοποιείται όταν ο αιτών διεθνή προστασία διατρέχει, λόγω της ασκήσεως της ελευθερίας αυτής στη χώρα καταγωγής του, πραγματικό κίνδυνο, μεταξύ άλλων, να διωχθεί ή να υποβληθεί σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή να του επιβληθούν απάνθρωπες ή εξευτελιστικές ποινές εκ μέρους ενός από τους κατά το άρθρο 6 της ίδιας οδηγίας «φορείς διώξεως» (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 5ης Σεπτεμβρίου 2012, Υ και Ζ, C-71/11 και C-99/11, EU:C:2012:518, σκέψη 67).

- 96 Εν προκειμένω, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το γεγονός ότι μια νομοθετική ρύθμιση, όπως ο επίμαχος στην υπόθεση της κύριας δίκης νόμος περί αποστασίας, προβλέπει ως κύρωση θανατική ποινή ή ποινή φυλακίσεως μπορεί από μόνο του να αποτελεί «πράξη δίωξης» κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95, αρκεί η κύρωση αυτή να επιβάλλεται όντως εντός της χώρας καταγωγής η οποία έχει θεσπίσει μια τέτοια ρύθμιση (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, X κ.λπ., C-199/12 έως C-201/12, EU:C:2013:720, σκέψη 56).
- 97 Πράγματι, τέτοιες ποινές συνιστούν κύρωση δυσανάλογη ή μεροληπτική κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, X κ.λπ., C-199/12 έως C-201/12, EU:C:2013:720, σκέψη 57).
- 98 Όπως επισήμανε κατ' ουσίαν ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 61 των προτάσεών του, σε υποθέσεις σχετικές με κολασμό πράξεων που συνδέονται με την άσκηση της θρησκευτικής ελευθερίας, εναπόκειται στις αρχές των αρμοδίων για την εξέταση αιτήσεων διεθνούς προστασίας αρχών των κρατών μελών να προσδιορίσουν, βάσει των δηλώσεων του αιτούντος και των εγγράφων τα οποία ενδεχομένως προσκομίζει αυτός, ή βάσει πληροφορίας προερχόμενης από αξιόπιστη πηγή, αν η θανατική ποινή ή η ποινή φυλακίσεως που προβλέπεται από μια τέτοια νομοθεσία εφαρμόζεται στην πράξη στη χώρα καταγωγής του εν λόγω αιτούντος. Κατά συνέπεια, με γνώμονα τα πληροφοριακά αυτά στοιχεία εναπόκειται στις εθνικές αρχές να αποφασίσουν αν πρέπει να θεωρηθεί ότι, πράγματι, ο αιτών έχει βάσιμο λόγο να φοβάται ότι θα υποστεί δίωξη αν επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, X κ.λπ., C-199/12 έως C-201/12, EU:C:2013:720, σκέψεις 59 και 60).
- 99 Το ζήτημα στο οποίο αναφέρεται το αιτούν δικαστήριο σχετικά με το κατά πόσον, στη χώρα καταγωγής, η ως άνω απαγόρευση, με τις σχετικές ποινές για την περίπτωση παραβάσεώς της, θεωρείται αναγκαία προς διασφάλιση της δημόσιας τάξεως ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των πολιτών δεν ασκεί επιρροή συναφώς. Κατά την εξέταση αιτήσεως περί αναγνώρισεως της ιδιότητας του πρόσφυγα, η αρμόδια αρχή πρέπει να προσδιορίσει αν υφίσταται βάσιμος φόβος διώξεως κατά την έννοια της οδηγίας 2011/95, χωρίς να έχει σημασία αν το μέτρο της χώρας καταγωγής από την οποία προέρχεται ο κίνδυνος διώξεως υπαγορεύεται ή δεν υπαγορεύεται από λόγους δημοσίας τάξεως ή προστασίας των δικαιωμάτων και των ελευθεριών στη χώρα αυτή.
- 100 Όσον αφορά, ακόμη, τα άρθρα 10 και 18 του Χάρτη, τα οποία επίσης μνημονεύει το αιτούν δικαστήριο, αρκεί να σημειωθεί ότι από τις εν λόγω διατάξεις δεν συνάγεται κανένα συμπληρωματικό στοιχείο, όσον αφορά την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο ως άνω προδικαστικό ερώτημα.
- 101 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, στο έκτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 9, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2011/95 έχει την έννοια ότι η απαγόρευση, επί ποινή εκτελέσεως ή φυλακίσεως, πράξεων κατά της θρησκείας του κράτους καταγωγής του αιτούντος διεθνή προστασία μπορεί να συνιστά «πράξη δίωξης», κατά το άρθρο αυτό, υπό την προϋπόθεση ωστόσο ότι, σε περίπτωση παραβάσεως της εν λόγω απαγορεύσεως, επιβάλλονται όντως στην πράξη τέτοιες ποινές από τις αρχές της χώρας αυτής, γεγονός το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 102 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα, έχει την έννοια ότι, σε καταστάσεις όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, δεν εμποδίζει τις αρχές κράτους μέλους να προβαίνουν στην επί της ουσίας εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο δ', του κανονισμού αυτού, όταν δεν υφίσταται καμία ρητή απόφαση των αρχών αυτών διαπιστώνουσα, βάσει των προβλεπόμενων από τον εν λόγω κανονισμό κριτηρίων, ότι υπεύθυνο για μια τέτοια εξέταση είναι το κράτος μέλος αυτό.
- 2) Το άρθρο 46, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας, έχει την έννοια ότι, σε καταστάσεις όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, προκειμένου περί προσφυγής που ασκείται από αιτούντα διεθνή προστασία κατά αποφάσεως με την οποία κρίνεται αβάσιμη η εκ μέρους του αίτησης διεθνούς προστασίας, το αρμόδιο δικαστήριο κράτους μέλους δεν υποχρεούται να εξετάσει αυτεπαγγέλτως αν εφαρμόστηκαν ορθώς τα κριτήρια και οι μηχανισμοί προσδιορισμού του υπεύθυνου για την εξέταση της εν λόγω αιτήσεως κράτους μέλους κατά τον κανονισμό 604/2013.
- 3) Το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας, έχει την έννοια ότι ο αιτών διεθνή προστασία ο οποίος προβάλλει, προς στήριξη της αιτήσεώς του, κίνδυνο διώξεως για λόγους αναγόμενους στη θρησκεία, για να θεμελιώσει τη δήλωσή του σχετικά με τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις, δεν πρέπει να προσκομίσει δηλώσεις ή έγγραφα σχετικά με όλα τα στοιχεία της έννοιας της «θρησκείας», περί της οποίας γίνεται λόγος στη διάταξη αυτή. Εναπόκειται ωστόσο στον αιτούντα να θεμελιώσει με αξιόπιστο τρόπο τα εν λόγω επιχειρήματα, προσκομίζοντας στοιχεία που παρέχουν τη δυνατότητα στην αρμόδια αρχή να βεβαιωθεί αν αληθεύουν τα λεγόμενά του.
- 4) Το άρθρο 9, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2011/95 έχει την έννοια ότι η απαγόρευση, επί ποινή εκτελέσεως ή φυλακίσεως, πράξεων κατά της θρησκείας του κράτους καταγωγής του αιτούντος διεθνή προστασία μπορεί να συνιστά «πράξη δίωξης», κατά το άρθρο αυτό, υπό την προϋπόθεση ωστόσο ότι, σε περίπτωση παραβάσεως της εν λόγω απαγορεύσεως, επιβάλλονται όντως στην πράξη τέτοιες ποινές από τις αρχές της χώρας αυτής, γεγονός το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

(υπογραφές)